DEN DANSKE ØKONOMISKE SITUATION[1]

Den økonomiske aktivitet har i de sidste måneder vist en stigende tendens. Medens industriproduktionen både i januar og april kvartal lå ca. 2 % lavere end i de tilsvarende perioder i 1957, var den i september nået op over det foregående års niveau. Stigningen i industriproduktionen må bl. a. ses på baggrund af den forøgede byggevirksomhed, men statistikken over omsætningen i detailhandelen tyder desuden på en stigende efterspørgsel efter konsumvarer. I april kvartal lå omsætningen af samtlige forbrugsvarer i detailhandelen ca. 2 % lavere end i april kvartal i fjor, og for beklædning alene androg nedgangen ca. 8 %. For juli og august måneder under ét lå omsætningen derimod henholdsvis ca. 5 og 4 % højere end på samme tid i 1957.

Et vigtigt træk i udviklingen i den forløbne del af 1958 er den fortsatte stigning i eksporten af industriprodukter, uden hvilken den nedgang i produktionen, der nu synes standset, ikke ville have indskrænket sig til de nævnte 2 %. Samtidig har også eksporten af landbrugsprodukter været større end i fjor, idet det stærke fald i værdien af smøreksporten er mere end opvejet af stigninger på andre områder (især for korn). Danmarks samlede eksport er herved i de første 8 måneder af året steget med små 350 mill. kr. i sammenligning med den tilsvarende periode i fjor eller med ca. 6½ %. For første halvdel af året var stigningen noget stærkere, nemlig 8 %, idet der i juli og august er sket en vis afsvækkelse af stigningstakten; om der her er tale om en mere varig tendens, kan ikke afgøres på grundlag af udviklingen i så kort et tidsrum.

Den fortsatte vækst i eksporten er bemærkelsesværdig derved, at eksporten i de andre vesteuropæiske lande og U. S. A. samtidig har været stagnerende eller i tilbagegang. Den eneste undtagelse fra denne almindelige tendens er, foruden Danmark, Holland, hvis eksport dog i 1. halvår 1958 kun lå 4 % højere end i det samme tidsrum i fjor. Som forklaring på, at udviklingen i Danmark og Holland har formet sig på en anden måde end i det øvrige Vesteuropa, kan henvises til landbrugseksportens betyd-

[1] Se også tabelbilaget bag i hæftet.

ning for de to landes samlede eksport, men da også industrieksporten har været stigende, er denne forklaring i hvert fald ikke udtømmende. For Danmarks vedkommende kan i denne forbindelse nævnes, at stigningen i arbejdslønnen i den senere tid synes at have været noget svagere end i de fleste andre vesteuropæiske lande, og at dette kan have styrket de danske industriprodukters stilling i konkurrencen.

Udenrigshandelen (specialhandel).
(Månedsgennemsnit i mill. kr.).

	Import	Eksport	Heraf: Landbrugs-produkter	Heraf: Industri-produkter[1]	Import-overskud
1. kvartal 1957	866	639	324	282	227
2. – –	739	647	327	288	92
3. – –	715	644	319	295	71
4. – –	795	732	371	326	63
1. kvartal 1958	751	690	351	298	61
2. – –	699	699	343	325	0
Juli–aug. 1958	765	659	311	318	106

[1] Incl. kød- og mælkekonserves.

Hvad importsiden angår, har prisudviklingen på de internationale råvaremarkeder i den senere tid haft en noget uensartet karakter. På visse områder er prisfaldet fortsat, således for jern og stål, fast brændsel og råuld, medens andre varer, f. eks. kobber, kautsjuk, benzin, korn og foderstoffer, er steget i pris. Da de varer, der er blevet billigere, indgår med meget større vægt i importen end varerne med stigende priser, har prisudviklingen for råvarerne dog hidtil været gunstig for bytteforholdet i udenrigshandelen, som også er forbedret ved den stigning, der i de senere måneder er indtrådt i smørprisen. Direkte og indirekte har de faldende importpriser været hovedårsagen til, at værdien af den samlede import i de første 8 måneder af 1958 er gået ned med 400 mill. kr. eller med henved 6½ % i sammenligning med den tilsvarende periode i fjor; men det bør dog tilføjes, at importen i juli og august under ét var noget større end i 1957; samtidig svækkedes som nævnt stigningstakten for eksporten.

I sammenligning med 1957 er indførselsoverskuddet i de første 8 måneder i år formindsket med næsten 750 mill. kr. Den tilsvarende forbedring af valutastillingen er, i hvert fald hvad angår tiden indtil 30. juni, for en mindre dels vedkommende opnået ved en reduktion af lagerbeholdningerne af importerede råvarer og er for så vidt formentlig af midlertidig karakter. Beregnet med 1955-priser var værdien af de optalte lagerbeholdninger (ekskl. sukker) den 30. juni 1958 1533 mill. kr. mod 1758 mill. kr. et

halvt år tidligere, en nedgang på 13 %. Det må dog erindres, at der normalt sker en nedgang i lagerbeholdningerne af råstoffer i årets første halvdel. Sammenlignet med lagerværdien den 30. juni 1957 – 1609 mill. kr. – har nedgangen således kun udgjort 5 %.

LANDBRUGET

I løbet af sommeren er stigningen i den animalske landbrugsproduktion i sammenligning med 1957 ophørt, og for de første 8 måneder af 1958 under ét lå produktionen kun godt 1 % højere end i perioden januar-august i fjor. Som reaktion på de lave smørpriser er der indtrådt en nedgang i mælkeproduktionen og en forøget anvendelse af mælken til fremstilling af ost på bekostning af smørproduktionen, jfr. nedenstående oversigt. Det kan tilføjes, at mælkeproduktionen i august var ca. 9 % og smørproduktionen ca. 16 % mindre end i august 1957.

Produktionen af de vigtigste husdyrprodukter.

Mill. kg	Januar–august 1957	Januar–august 1958	Stigning i pct.
Mælk	3779	3617	÷4.3
Smør	122.1	112.1	÷8.2
Ost	71.0	76.7	8.0
Æg	94.9	93.6	÷1.4
Okse- og kalvekød	181.8	194.7	7.1
Svinekød og flæsk	349.7	362.5	3.7
Mængdeindeks (1955=100)	106.5	107.9	1.3
Værdi, mill. kr.	4198	3913	÷6.8

Foruden mælke- og smørproduktionen har ægproduktionen været mindre end i fjor, når man betragter de første 8 måneder under ét, men nedgangen er ubetydelig, og både i juli og august lå ægproduktionen højere end på samme tid i 1957. Omvendt forholder det sig med produktionen af svinekød og flæsk, der for den forløbne del af året viser en stigning på knap 4 %, men i den sidste tid har ligget under 1957-niveauet. Imidlertid er der samtidig gennemført en udvidelse af svinebestanden, der i begyndelsen af oktober var steget til 5.674.000 stk. eller ca. 100.000 flere end på samme tid i fjor, og da antallet af fedesvin over 60 kg ligger næsten 10 % højere, må der ventes en ny opgang i slagtningerne i den nærmeste fremtid. Den samlede sobestand er vokset med 18.000 til 583.000 stk., og hele denne stigning falder på første gang drægtige søer, hvis antal i indeværende år er forøget med 42.000 til 121.000 stk.

Eksporten januar–august af de vigtigste animalske landbrugsprodukter.

	Mængde		Værdi	
	1957 1000 stkr.	1958 1000 stkr.	1957 Mill. kr.	1958 Mill. kr.
Levende hornkvæg	159.9	226.2	208.2	286.0
Heraf til Vesttyskland	141.8	205.5	181.5	254.5
	Mill. kg	Mill. kg		
Okse- og kalvekød	57.5	52.6	267.9	245.7
Heraf til:				
Sverige	16.7	10.2	68.9	41.4
Italien	23.0	30.8	115.5	151.5
Flæsk og svinekød	166.0	171.2	793.2	787.2
Heraf til England	153.3	153.3	734.6	712.3
Smør	87.0	85.7	498.6	359.2
Heraf til:				
Vesttyskland	10.2	1.7	72.3	10.5
England	65.7	70.6	357.0	291.7
Ost	41.7	48.1	171.2	179.0
Heraf til Vesttyskland	23.3	27.3	81.1	84.5
Æg	66.6	65.8	247.9	257.8
Heraf til Vesttyskland	43.5	44.8	157.3	172.2

Eksportforøgelsen for svinekød og flæsk i forhold til 1957 har fundet afsætning på de sekundære markeder og er navnlig aftaget af Frankrig og Italien. I Englands egen produktion af bacon og skinker er der ikke sket større ændringer, men importen har ligget på et højere niveau end i fjor. Til trods herfor har priserne i England, bortset fra en mindre nedgang i sommermånederne, vist betydelig fasthed, og andelsslagteriernes landsnotering for 1. kl. slagterisvin er steget fra 349 øre pr. kg i gennemsnit for januar kvartal til 400 øre for april kvartal og 410 øre for juli kvartal. De tilsvarende tal for 1957 var 442, 400 og 391 øre, hvorefter der i oktober kvartal indtrådte et fald til gnstl. 330 øre pr. kg. Det kan i denne forbindelse nævnes, at landbrugsministeriet i henhold til loven om afsætning af danske landbrugsvarer (se Ø. og P., 1958, p. 97–98) med virkning fra 11. august har indført en afgift på 6 kr. pr. slagtet svin.

Hvad det engelske smørmarked angår, har den samlede import i de første 8 måneder i år udgjort 302 mill. kg eller ca. 60 mill. kg mere end i samme tidsrum i fjor, en stigning på ikke mindre end 25 %. Denne overfyldning af markedet medførte et voldsomt prisfald for dansk smør, og fra midten af april og i de følgende 3 måneder var smøreksportudvalgets afregningspris fastsat til 350 øre pr. kg mod 550 øre ved årets begyndelse. Siden da har der imidlertid i England udviklet sig en meget stærk efterspørgsel efter dansk smør, og det har været muligt at gennemføre en betydelig prisforhøjelse, hvorved prisforskellen mellem dansk smør og domi-

nionsmør er udvidet stærkt. Ved udgangen af oktober var afregningsprisen til smørleverandørerne efterhånden steget til 575 øre pr. kg, hvilket var 25 øre mere end på samme tidspunkt i 1957, men 125 øre mindre end i oktober 1956.

I juli afsluttedes leverancerne til Sovjetunionen af restkontingentet på 7.000 t smør ifølge handelsaftalen af 1956, og hermed var Sovjetunionen rykket op på Vesttysklands plads som den næststørste aftager af dansk smør i år. Omtrent samtidig med at leverancerne til Sovjetunionen ophørte, gjorde imidlertid nedgangen i smørproduktionen sig stærkere gældende, og det er relativt små eksportmængder, der har været til rådighed for det engelske marked i den senere tid, selv om afsætningen på sekundære markeder har været ubetydelig. Der synes imidlertid at være udsigt til en vis eksport til Italien og Vesttyskland i den kommende tid.

Ved udgangen af oktober lå også noteringerne for slagtekvæg og for ost højere end på samme tid i fjor, og fra februar til august er eksportprisindekset for landbrugsvarer (kvæg, flæsk, smør, ost og æg) steget fra 85 til 94, medens det for august 1957 er beregnet til 98 (1955 = 100).

INDUSTRIEN

Som allerede nævnt, må stigningen i industriproduktionen i den sidste tid ses som et resultat af forøget indenlandsk efterspørgsel. Da byggeriet i år er kommet i gang med en betydelig forsinkelse, lå produktionen i byggeriets leverandørindustrier længe på et meget lavt niveau, men er med igangsættelsen af et omfattende byggeri i sommermånederne steget stærkt.

Industriproduktionen.

(Procentvis forandring fra tilsvarende periode det foregående år).

	1. kvt. 1957	2. kvt. 1957	3. kvt. 1957	4. kvt. 1957	1. kvt. 1958	2. kvt. 1958	3. kvt. 1958
Næringsmiddelindustri	+ 7	+ 6	+ 8	+ 1	0	0	+ 1
Tekstilindustri	+31	+32	+10	÷ 4	÷11	÷16	÷ 8
Beklædningsindustri	+24	+19	+ 2	÷10	÷ 6	÷ 9	÷ 2
Træindustri	+ 4	+ 7	+ 5	+ 4	+ 2	0	÷ 1
Papir- og grafisk industri	+ 4	+13	÷ 1	÷ 1	+ 1	+ 2	+ 1
Kemisk industri	+ 4	÷ 3	+ 2	+ 5	+ 1	+ 4	+ 4
Sten-, ler- og glasindustri	+ 9	+ 1	÷ 6	÷ 4	÷15	÷14	0
Jern- og metalindustri	+ 2	+ 4	0	÷ 4	÷ 2	÷ 2	+ 1
Transportmiddelindustri	+16	+21	+ 4	+ 4	+ 8	÷ 2	÷ 4
Industrien i alt	+ 9	+ 8	+ 2	÷ 1	÷ 2	÷ 2	0
Heraf:							
Konsumvareindustri	+10	+10	+ 4	÷ 1	÷ 1	÷ 1	0
Produktionsmiddelindustri	+ 6	+ 7	0	÷ 3	÷ 3	÷ 5	0

F. eks. lå produktionen i ler-, sten- og glasindustrien i første halvdel af 1958 ca. 15 % lavere end i første halvår i fjor, men oversteg i september 1957-niveauet med 3 %. Også i de to andre industrier, hvor produktionen var gået stærkt tilbage, tekstilindustrien og beklædningsindustrien, har der været en betydelig fremgang. I tekstilindustrien lå produktionen i september dog endnu 3 % og i beklædningsindustrien 2 % lavere end i september 1957.

I jern- og metalindustrien, der jo også i et vist omfang hører til byggeriets leverandørindustrier, var produktionen i september 2 % større end i 1957, medens transportmiddelindustrien viste en nedgang på 3 %. I den vigtigste gren af transportmiddelindustrien, jernskibsværfterne, er nettoordretilgangen gået stærkt tilbage, men den samlede ordrebestand er stadig meget stor, idet den formentlig svarer til et par års beskæftigelse. Derimod lå nettoordretilgangen i jernstøberier og maskinfabrikker og i elektromekaniske fabrikker i 2. kvartal i år ikke ubetydeligt højere end i den tilsvarende periode i fjor.

Eksporten af vigtige industriprodukter.

(Mill. kr.).

	Januar – august 1957	Januar – august 1958	Stigning i pct.
Kød- og mælkekonserves	365	447	23
Sukker	52	32	÷38
Drikkevarer	65	63	÷ 3
Animalske og vegetabilske olier og fedtstoffer	54	55	1
Kemikalier	157	169	8
Tekstil og beklædning	112	130	16
Jern- og metalvarer	172	144	÷16
Maskiner	680	798	17
Skibe, nye	73	123	69
Skibe, brugte	78	18	÷77
Øvrige industriprodukter	487	529	9
Tils...	2.295	2.508	9

Der foreligger nu en oversigt over *industriens investeringer* i 1957. Opgørelsen omfatter de virksomheder, der indgår i Statistisk Departements årlige produktionsstatistik, og som i 1956 gennemsnitligt beskæftigede mere end 25 arbejdere, men på grundlag heraf har departementet beregnet industriens samlede investeringer. Investeringer omfatter i denne forbindelse alle udgifter, der føres over anlægs- og inventarkonti på status med fradrag af de indtægter, der er opnået ved salg af fast ejendom og brugt materiel. Ser man bort fra investeringerne i fast ejendom, kan man regne med, at tallene nogenlunde viser tilgangen til det kapitalapparat, der står til rådighed for industrien. For den faste ejendom gælder dette ikke, idet en del af virksomhederne bor til leje.

I de direkte undersøgte virksomheder udgjorde investeringerne herefter i 1957 589 mill. kr. eller 40 % mere end i 1956, men ser man bort fra salg af fast ejendom, der i 1956 var ekstraordinært store, og som formentlig kun i mindre omfang var udtryk for en formindskelse af kapitalapparatet, var stigningen 35 %.

For at give et begreb om størrelsesordenen af den samlede industris investeringer har man opregnet investeringerne i de undersøgte virksomheder på grundlag af forholdet mellem beskæftigelsen i disse virksomheder og i den samlede industri. Herefter skulle industriens samlede investeringer have udgjort ca. 510 mill. kr. i 1956 og ca. 720 mill. kr. i 1957, men en opregning af denne art er behæftet med betydelig usikkerhed.

Om investeringsplanerne for 1958 foreligger der oplysninger for virksomheder, der i alt beskæftigede 68 % af samtlige arbejdere i industrien i 1956. På grundlag af oplysningerne, der er indsendt i perioden april-juli, har departementet beregnet den planlagte tilgang af investeringer i 1958 for hele industrien til 94 % af den faktiske tilgang i 1957. I tekstil- og beklædningsindustrien, hvor investeringstilgangen i 1957 var relativt stærkest, er der regnet med en betydelig nedgang i 1958. Kun i den kemiske industri og transportmiddelindustrien (samt i gruppen »anden industri«) var der planlagt større investeringer i 1958 end i 1957. Også denne opgørelse er imidlertid erfaringsmæssigt behæftet med stor usikkerhed.

BYGGEVIRKSOMHEDEN

I første halvdel af 1958 blev der i hele landet fuldført nybyggeri med et samlet etageareal af godt 1,2 mill. m², hvilket var ca. 18 % mindre end i 1. halvår 1957. Hvad angår det påbegyndte byggeri, lidt under 2 mill. m², var nedgangen ubetydelig, nemlig knap 4 %, men i hvert fald i byområderne, for hvilke der også foretages kvartalsvise opgørelser, lå det påbegyndte byggeri i januar kvartal lavere end året før, bl. a. på grund af de ugunstige vejrforhold, medens det omvendte var tilfældet i april kvartal. En stor del af det byggeri, der påbegyndtes i 1. halvår, befandt sig derfor i midten af året på et tidligt stadium af udførelsen. I alt var pr. 1. juli i år næsten 3,7 mill. m² under opførelse mod 3,6 mill. m² på samme tid i fjor. Medens der således for det samlede byggeri under opførelse ikke er sket nogen større ændring i forhold til 1957, er der derimod sket store forskydninger i byggeriets fordeling på de forskellige kategorier. For beboelsesejendomme er der en nedgang fra i fjor på knap 11 %, medens etagearealet i erhvervsejendomme under opførelse viser en stigning på næsten 29 %. Stigningen har været særlig stærk for kontor- og butiksejendomme (122 %), men er også betydelig for fabrikker og værksteder (56 %). For avlsbygninger er tallet derimod 30 % lavere end i 1957.

Byggevirksomheden i hele landet i 1. halvår 1958.

	Beboelsesejendomme		Erhvervs-ejendomme	Ikke-erhvervs-ejendomme	Tilsammen
	1000 m²	Antal lejligheder	1000 m²	1000 m²	1000 m²
Under opførelse 1. januar 1958.....	1597	18730	690	616	2903
Påbegyndt 1. halvår 1958.....	1065	12570	747	179	1991
Fuldført 1. halvår 1958.....	742	8850	325	150	1217
Under opførelse 1. juli 1958.....	1920	22450	1112	645	3677
Under opførelse 1. juli 1957.....	2150	25280	863	596	3609

I løbet af 1. halvår 1958 blev der i hele landet fuldført 8.850 lejligheder og påbegyndt 12.570, hvorefter der ved udgangen af juni måned var 22.450 lejligheder under opførelse. I 1957 var de tilsvarende tal 11.090, 13.370 og 25.280 lejligheder. Bortset fra de egentlige landkommuner var antallet af lejligheder under opførelse pr. 1. juli 1958 20.200, og dette tal var ved udgangen af august steget til 21.300 eller omtrent det samme som i august i fjor (22.000).

ARBEJDSLØSHEDEN

Bevægelserne i arbejdsløshedstallene har været præget af den omtalte forskydning af byggesæsonen. Fra og med maj har den gennemsnitlige månedlige arbejdsløshedsprocent (beregnet på grundlag af de ugentlige opgørelser) ligget lavere end i fjor, og den sædvanlige forøgelse af arbejdsløsheden i efterårsmånederne har kun i ringe grad gjort sig gældende. I gennemsnit for september var antallet af arbejdsløse kun godt 34.000 mod 43.000 i september 1957, og stigningen i forhold til juni med den laveste gennemsnitlige ledighed i 1958 androg ikke mere end godt 4.000.

BETALINGSBALANCE OG VALUTASTILLING

Betalingsbalancen for 1. halvår 1958 viser efter den foreløbige opgørelse et overskud for varer og tjenester på 544 mill. kr. mod 467 mill. kr. i det foregående halvår og et underskud i 1. halvår 1957 på 233 mill. kr. I samme tidsrum forøgedes bankernes udenlandske nettotilgodehavender med 286 mill. kr., og statens og kommunernes udenlandske gæld blev nedbragt med 243 mill. kr., således at bankernes og de offentlige institutioners status over for udlandet forbedredes med i alt 529 mill. kr. Da dette tal kun ligger 15 mill. kr. lavere end overskuddet på vare- og tjenestebalancen, synes der ikke at være sket nogen ændring i den private sektors status over for udlandet i dette tidsrum.

Som det fremgår af tabellen, skyldes det større overskud på vare- og tjenestebalancen i forhold til 2. halvår 1957 udelukkende det stærkt for-

Vare- og tjenestebalancen.

(Mill. kr.).

Indtægter eller udgifter (÷) netto vedrørende:	1. halvår 1957	2. halvår 1957	1. halvår 1958
Varcindførsel og -udførsel (f.o.b.).....	÷526	60	205
Søtransport.....	280	270	230
Øvrige vare- og tjenesteposter.....	13	137	109
Vare og tjenester i alt..	÷233	467	544

øgede overskud i varehandelen. Hvad angår de »usynlige« poster, er nedgangen i indtægten ved søtransport, der allerede havde vist sig i det foregående halvår, blevet forstærket. Den danske handelsflådes indsejling i udenrigsfart, eksklusive farten fra udenlandske til danske havne, beregnes i 1. halvår 1958 at have beløbet sig til 375 mill. kr. mod 430 mill. kr. i 2. halvår 1957. Samtidig er imidlertid nettoudgiften til udenlandsk skibsfart gået ned fra 160 til 145 mill. kr., hvorved nedgangen i nettoindtægten på posten »søtransport« begrænses til 40 mill. kr. Fragtratetallet, der udelukkende er baseret på den aktuelle notering af trampfartsrater og således ikke belyser bevægelserne i fragtniveauet for tankfart, rute- og liniefart, er ikke undergået nævneværdige ændringer siden begyndelsen af 1958. For september er det beregnet til 73 (1955 = 100) mod 86 i september i fjor og 99 i gennemsnit for hele året 1957. Den 1. april var 44 danske skibe med en tonnage på i alt 165.000 BRT, svarende til 9 % af den samlede danske handelstonnage pr. 31. december 1957, taget ud af drift og oplagt, men der indtrådte i løbet af april kvartal en vis bedring i skibsfartens beskæftigelse, som siden i det væsentlige er opretholdt. Pr. 1. oktober omfattede oplægningerne 124.000 BRT fordelt på 34 skibe, eller 6,7 % af den samlede tonnage.

»Øvrige vare- og tjenesteposter« i ovenstående tabel omfatter turisttrafik, rentebetalinger o. s. v. Indtægten af udenlandske turister i 1. halvår

Valutastillingen.

(Mill. kr.).

Ultimo	Konvertibel valuta	EPU	Anden transferabel valuta	Bilateral valuta	Diverse	Nationalbanken i alt	Privatbanker	Tilsammen
Juli 1957.....	512	÷644	÷ 4	63	÷81	÷154	107	÷47
Dec. —	736	÷569	÷16	29	÷73	107	245	352
Marts 1958.....	808	÷538	÷14	25	÷61	220	311	531
Juni —	846	÷515	3	24	÷45	313	325	638
Juli —	905	÷499	÷ 4	35	÷42	395	364	759
Aug. —	1042	÷464	÷34	24	÷39	530	371	901
Sept. —	1125	÷459	÷ 3	12	÷34	641	333	974
Okt. —	–	–	–	–	–	591	368	959

1958 er beregnet til 214 mill. kr., medens danskes rejser i udlandet i samme tidsrum anslås at have lagt beslag på 159 mill. kr. Nettoindtægten på denne post udgjorde således 55 mill. kr. I 1. halvår 1957 viste rejsekontoen et underskud på 12 mill. kr. Forbedringen skyldes både højere indtægter fra udenlandske turister og lavere udgifter til danskes rejser i udlandet.

Trods den betydelige stigning i indførselsoverskuddet i juli og august forøgedes bankernes udenlandske nettotilgodehavender i løbet af juli kvartal med 336 mill. kr., men i oktober måned har valutaudbetalingerne oversteget indbetalingerne, dog kun med et beløb svarende til 15 mill. kr. For så vidt angår juli kvartal kan nævnes, at der blev afdraget 16 mill. kr. på den offentlige langfristede gæld, men på den anden side har staten modtaget 25 mill. kr. som afdrag på flygtningetilgodehavenderne i Vesttyskland, og endvidere har danske redere modtaget ca. 35 mill. kr. fra U. S. A. til endelig afvikling af erstatningskrav, bl. a. for danske skibe, der gik tabt i allieret tjeneste under krigen.

PENGE- OG KAPITALMARKEDET

Likviditets- og renteforhold har i 1958 været stærkt påvirket af den stadige og stærke vækst i valutabeholdningen. Pengeforsyningen er, som det fremgår af nedenstående tabel, i året fra september 1957 til september 1958 steget med over 800 mill. kr. eller med ca. 35 %. Til »pengeforsyning« er her medregnet – foruden seddelomløbet og indlån på folio i nationalbanken – nationalbankens indlånsbeviser, der er en nydannelse på det danske pengemarked. Indlånsbeviserne, der har en løbetid af 3 måneder, udbydes hver tirsdag til varierende rente og kan købes af banker, sparekasser og vekselerere. De kan til enhver tid belånes i nationalbanken til den gældende diskonto. De er i de 4–5 måneder, der er gået siden udstedelsen begyndte, blevet stærkt benyttet af bankerne som likviditetsreserve. Ved udgangen af september var således indlånsbeviser for næsten 700 mill. kr. i omløb.

Både bankers og sparekassers indlån er vokset stærkt, men medens sparekassernes udlån så nogenlunde har holdt trit med væksten i indlånene, har bankernes udlånsvirksomhed nærmest været stagnerende, i hvert fald indtil den allerseneste tid. Bankernes likviditet er derfor meget stor. Dette fremgår ikke af kassebeholdningen, der ved udgangen af september i år kun var forøget med knap 100 mill. kr. i forhold til september 1957, men bankernes beholdning af nationalbankens indlånsbeviser udgør en meget betydelig likviditetsreserve, og det samme gælder deres valutabeholdning.

Mill. kr.	Sept. 1957	Dec. 1957	Marts 1958	Juni 1958	Juli 1958	Aug. 1958	Sept. 1958	Okt. 1958
Nationalbanken								
Udl. tilgodeh., netto	÷142	107	220	313	395	530	641	591
Nettotilgodeh. hos staten	2066	2138	2173	2284	2470	2449	2033	2205
Obligationer og aktier	501	491	374	335	373	365	454	493
Seddelomløb	2135	2432	2327	2367	2327	2276	2311	2410
Indlån på folio	277	369	411	455[1]	395	330	284	300
Indlånsbeviser	–	–	–	–	365	640	684	539
I alt	2412	2801	2738	2822	3087	3246	3279	3249
Forretningsbankerne								
Kassebeholdning	718	1004	827	889	911	828	806	
Udl. tilgodeh., netto	288	245	311	325	364	371	333	
Obligationer og aktier	1362	1338	1507	1669[1]	1954[1]	2269[1]	2384[1]	
Udlån i alt	6809	6960	6858	7011	6889	6837	6974	
Indlån i alt	7671	7816	7987	8319	8523	8680	8619	
De større sparekasser								
Oblig., aktier og andelsbev.	1435	1407	1440	1448	1463	1471	1467	
Udlån i alt	4111	4146	4237	4353	4390	4433	4467	
Indlån i alt	5451	5451	5633	5814	5855	5888	5880	

[1]) Inkl. nationalbankens indlånsbeviser.

Den 15. august nedsatte nationalbanken for anden gang i år diskontoen med 1/2 %, således at den herefter er 4 1/2 %. Den første nedsættelse den 19. april medførte ikke nogen ændring af de private bankers og sparekassernes indlånssatser, men efter diskontonedsættelsen i august er renten af indlån på opsigelse blevet nedsat med 1/2 %., således at den højeste indlånsrente nu er 4 1/2 %. Hvad udlånssatserne angår, fulgte de private banker ved begge diskontonedsættelser nationalbanken.

Den stærke opgang i obligationskurserne i forårsmånederne blev i sommermånederne efterfulgt af en mere rolig udvikling. Tendenser til nedgang i obligationskurserne er blevet imødegået af nationalbanken ved »open market operations«, der har bragt bankens obligationsbeholdning op på omtrent samme højde som for et år siden. Nedgangen i den effektive rente mellem september 1957 og september 1958 kan for statsobligationer sættes til ca. 1 1/2 % og lidt mindre for kredit- og hypotekforeningsobligationer. Nedgangen i obligationsrenten har altså været noget større end nedgangen i bankernes udlånssatser.

Stabiliseringen af obligationskurserne i juli kvartal kan formentlig sættes i forbindelse med den meget betydelige vækst i den cirkulerende obliga-

tionsmængde i denne periode. Medens nettotilgangen af børsnoterede obligationer i hver af de to første kvartaler i år lå omkring 230 mill. kr. (pålydende værdi), hvilket var uforandret i sammenligning med januar og april kvartaler i fjor, er nettotilgangen i juli kvartal i år opgjort til 1131 mill. kr. mod 255 mill. kr. i juli kvartal sidste år. Hertil er at bemærke, at i tallet for i år indgår nationalbankens indlånsbeviser med et beløb på næsten 700 mill. kr. Selv bortset herfra er stigningen dog meget betydelig, og alle kategorier har deltaget i stigningen: statsobligationer, kredit- og hypotekforeningsobligationer og andre børsnoterede obligationer. Hvad specielt den førstnævnte kategori angår, emitterede staten i september et lån på 100 mill. kr. til 4 % og med en løbetid af 30 år. Lånet blev overtaget af et bankkonsortium, der udbød det til offentlig tegning til kurs 87½. Bankkonsortiet overtog samtidig 50 mill. kr. af statens 4½ % lån S. 1963, hvoraf det løbende salg havde været standset siden årets begyndelse. Med bankernes overtagelse af de 50 mill. kr. er salget af dette lån definitivt standset, og i øvrigt foretages der for tiden heller ikke salg af statens øvrige løbende emissioner.

For de første 3 kvartaler under ét har nettotilgangen af børsnoterede obligationer (bortset fra indlånsbeviser) været ca. 230 mill. kr. større i 1958 end i 1957. For kredit- og hypotekforeningsobligationer har der været en stigning på ca. 250 mill. kr. (over 60 %) og for andre børsnoterede obligationer en stigning på ca. 80 mill. kr. (næsten 75 %). Heroverfor står en nedgang for statsobligationer på ca. 100 mill. kr., fra 167 mill. kr. i 1957 til 64 mill. kr. i 1958.

Aktiekurserne har gennem den forløbne del af 1958 været stigende, og nedgangen i kursniveauet i 1957 er i det væsentlige indvundet igen. Ved udgangen af september lå indekset for aktiekurserne godt 16 % højere end ved årets begyndelse. Stigningen har været stærkest for bank- og industriaktier, men omfattende også rederiaktier (godt 6 %).

LØNNINGER OG PRISER

Den gnstl. timefortjeneste i industri og håndværk m. m. var i januar kvartal i år efter Statistisk Departements standardberegning (der tilsigter at belyse lønudviklingen, uden at forskydninger i sammensætningen af den arbejdergruppe, der omfattes af statistikken, griber forstyrrende ind) steget

Juli 1914 = 100	Detailpristal	Særpristal
Oktober 1957	435	429
Januar 1958	438	432
April —	439	433
Juli —	440	434
Oktober —	444	438

til 501 øre. I dette tal indgår feriepenge og samtlige tillæg bortset fra overtidstillæg. I forhold til januar kvartal 1957 havde der været en stigning i den gennemsnitlige timefortjeneste på 17 øre eller 3½ %.

Både detailpristallet og særpristallet, hvorefter lønninger m. v. reguleres, er i perioden oktober 1957–oktober 1958 steget med ca. 2 %. Grænsen for udbetaling af nye portioner dyrtidstillæg, der ligger ved 435 for arbejderne og 436 for tjenestemændene, blev ikke nået hverken i januar eller juli. Den blev imidlertid som følge af prisstigninger for en række fødevarer overskredet i oktober, og der er herefter sandsynlighed for, at det næste lønregulerende pristal, særpristallet for januar 1959, vil udløse en ny portion dyrtidstillæg til såvel arbejdere som tjenestemænd.

7.–11.–1958
C. L.